



Riktlinje för hantering av samhällsstörningar och extraordinära händelser

Diarienummer KS 2023/206	Fastställt av Kommunstyrelsen	Datum för fastställande 2019-11-12
Dokumenttyp Riktlinje	Dokumentet gäller för Samtliga nämnder, helägda bolag och förbund	Giltighetstid Tillsvidare
Revideringsansvarig Kommunstyrelsen	Revideringsintervall År efter ordinarie val till kommunfullmäktige	Reviderad datum 2024-01-16
Dokumentansvarig (funktion) Säkerhetschef	Uppföljningsansvarig och tidplan Kommunstyrelsen, löpande	



1. Syfte

Det övergripande syftet med riktlinjen är att ge kommunen förutsättningar att hantera krissituationer. Riktlinjen definierar och tydliggör ansvar, roller och uppgifter för dem som ingår i krisorganisationen. I händelse av en kris ska kommunen med stöd av riktlinjen kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet och värna om samhällets övergripande skyddsvärden.

2. Koppling till lagstiftning och andra styrdokument

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) samt överenskommelse mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och regioner (SKR) styr arbetet med krisberedskap i kommunerna.

Strategi för krisberedskap och civilt försvar klargör Falkenbergs kommuns övergripande inriktning och mål för arbetet med krisberedskap och civilt försvar under mandatperioden.

För vissa kriser kan finnas särskilda riktlinjer, planer och operativa stöddokument. Dessa ska läsas vid sidan om riktlinjen.

3. Riktlinje

3.1. Bakgrund

Riktlinjen tar avstamp i de övergripande mål och inriktningar som beskrivs i kommunens strategi för krisberedskap och civilt försvar.

Denna riktlinje konkretiserar strategin genom att den närmare tydliggör:

- Hur kommunen ska organisera sig under kriser.
- Hur kommunens krisorganisation ska bedriva samverkan och krisledning i syfte att uppnå inriktning och samordning.

Denna riktlinje omfattar inte en situation med höjd beredskap.

3.2. Mål och grundläggande principer

Riktlinjen tydliggör målen för en väl förberedd krisorganisation som snabbt ska kunna aktiveras för att samordna kommunens insatser vid kriser.



Syftet med krishanteringen är att:

- Minska konsekvenser för samhället och den enskilde och få så korta avbrott i samhällsviktiga verksamheter som möjligt.
- Upprätthålla förtroendet för kommunen och dess verksamhetsområden.
- Förmedla samordnad, korrekt och tydlig information till allmänheten, media och medarbetare.
- Samordna och prioritera de samhälleliga resurser som krävs i hanteringen i samverkan med andra aktörer.

Kommuner och aktörer ska agera utifrån de grundläggande principer som är gällande för det svenska systemet för samhällsskydd och beredskap i stort:

- Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande ansvar vid kriser. Principen innebär också att det ingår en skyldighet att verka för samordning mellan aktörer under en kris. Berörda aktörer inom det geografiska området ska stödja och samverka med varandra.
- Närhetsprincipen innebär att kriser ska hanteras där de inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga.
- Likhetsprincipen innebär att verksamheten ska fungera på liknande sätt som vid normala förhållanden – så långt det är möjligt.

3.3. Verksamhetsansvar

Kommunen har ett områdesansvar för sitt geografiska område. Det geografiska områdesansvaret innebär att kommunen under en kris inom detta område ska verka för att:

- Olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet.
- De krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer samordnas.
- Information till allmänheten samordnas.

3.3.1. Krisledning och lägesbild

En krisorganisation är en funktion som åstadkommer inriktning och samordning av tillgängliga resurser. Kommunens krisledning ska, oavsett om det sker på kommunövergripande nivå eller förvaltnings-/bolagsnivå, utgå från samma principer och metodik för en så effektiv krisledning som möjligt.

Den gemensamma metodiken bygger på att skapa en lägesbild vid en kris och därigenom en samlad bild av händelsen. En lägesbild förväntas ge en översikt över vad som är fakta och antaganden i situationen och hur krisen kan komma att utvecklas. En lägesbild beskriver också vilka konsekvenser krisen kan få för viktiga funktioner i kommunen samt vilka åtgärder som genomförts, pågår eller planeras för att hantera situationen.



Lägesbilden ska kunna delas mellan olika nivåer inom kommunen och utgöra beslutsunderlag för åtgärder. En samlad information om läget ska kunna kommuniceras internt inom kommunen. Lägesbilden kan vid behov delas med andra externa aktörer samt med allmänheten och media.

3.3.2. Samverkan

Kriser kräver samverkan såväl mellan olika nivåer av krisledning i kommunen som med externa aktörer. För en kris som kräver omfattande insatser är samverkan avgörande då krishantering ofta är beroende av att parallellt hanterande organisationer eller verksamheter är samspelta. Kommunen ansvarar för att skapa förutsättningar för, och samverka, mellan olika aktörer för att koordinera resurser och åtgärder i krishantering.

En Inriktnings- och Samordningsfunktion (ISF) är en tillfälligt sammansatt aktörsgemensam funktion som kan bestå av företrädare från olika aktörer, offentliga som privata, och frivilliga resurser. Tillsammans kan de sluta överenskommelser om inriktning och samordning. Kommunen ansvarar för att stå värd för en sådan funktion på lokal nivå, utifrån kommunens geografiska områdesansvar eller delta som samverkande aktör på regional eller nationell nivå. Kommunen kallar till och är värd för en lokal ISF, men alla aktörer kan påtala behovet.

3.3.3. Kriskommunikation

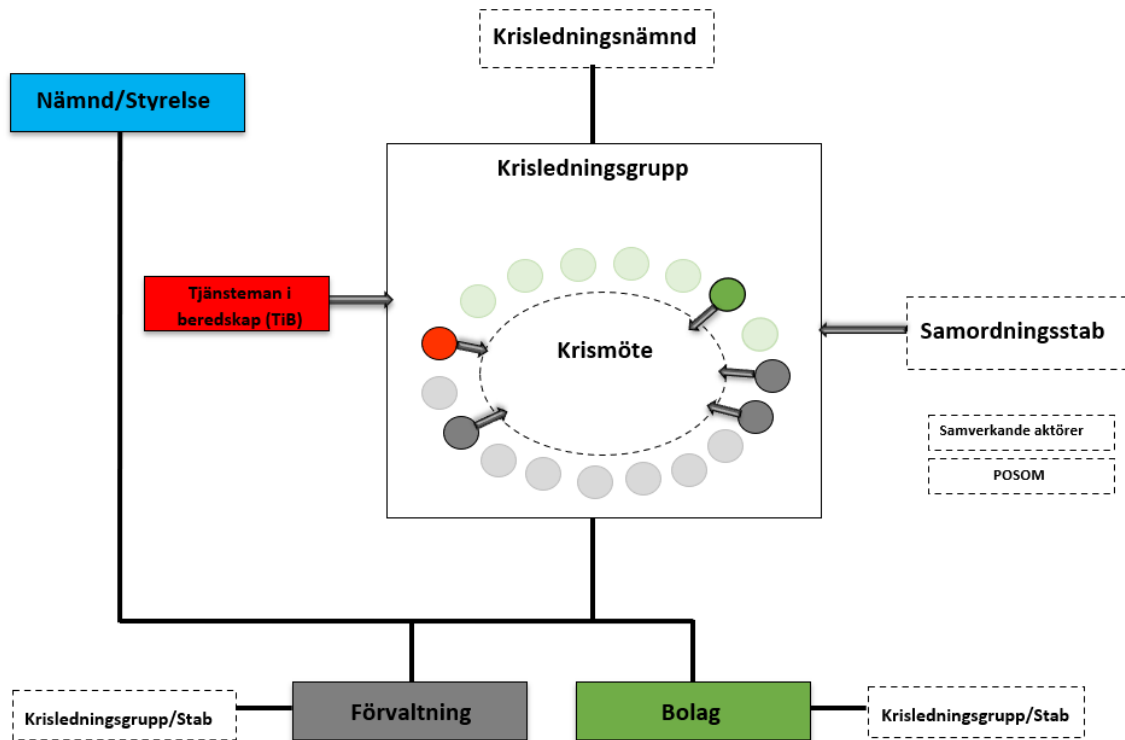
Kriskommunikation är en integrerad del i ledningsarbetet där målet är att ge tillräcklig information för att den enskilde ska kunna fatta rationella beslut.

Vid en kris finns det tre viktiga dimensioner: krisen i sig, myndigheters och organisationers hantering av krisen och bilden av krisen. Tidig information är ofta avgörande. Därför behöver kommunikatör kopplas in i ett tidigt skede. Med korrekt, tillgänglig och samlad information, till rätt målgrupper i etablerade kanaler, bibehåller vi förtroende och motverkar ryktesspridning och desinformation.

3.4. Kommunens krisorganisation

Krisorganisationen utgår från kommunens ordinarie linjeorganisation. Vid behov kan en krisorganisation upprättas för att underlätta arbetet och säkerställa att kommunens samlade resurser nyttjas på ett så effektivt sätt som möjligt och fördelas för att tillgodose de mest angelägna hjälpbehoven.

En förutsättning är att funktioner, roller, ansvar och uppgifter, som kan komma att tas i anspråk vid en kris, på förhand är tydliggjorda och väl kända i organisationen. Falkenbergs kommuns krisorganisation anpassas utifrån de specifika behov och konsekvenser som varje kris medför.



Figur 1. Kommunens krisorganisation

En krisorganisation kan vara aktiverad på olika nivåer i kommunen, exempelvis på förvaltning/bolagsnivå eller på kommunövergripande nivå. Den ena måste inte vara aktiverad för att den andra nivån ska aktivera sin krisorganisation.

Krisorganisationen kan aktiveras då det behövs samordnad ledning före, under eller efter en kris, lokalt i en verksamhet eller vid en större samhällskris. Den ska kunna ge stöd åt ordinarie verksamheter då det till exempel:

- Uppstår en akut händelse som hotar grundläggande värden eller kräver snabba beslut.
- Pågår en händelse som är komplex och långvarig.
- Finns ett stort kommunikationsbehov.
- Uppstår en händelse som kräver ett kommunövergripande perspektiv.
- Uppstår en händelse som berör flera kommunala verksamheter.
- Pågår flera mindre händelser samtidigt.

Kontaktuppgifter ska hållas ordnade till förvaltnings- och bolagschefer, kommundirektören samt krisledningsnämndens ordförande. Säkerhetsenheten ansvarar för att uppdatera listan och distribuera till berörda.



Alla som involveras i kommunens hantering av en kris ansvarar för att dokumentera det egna arbetet. Dokumentation utgör ett viktigt stöd i hanteringen och efterarbetet av en kris.

3.4.1. Nämnder, förvaltningar och bolag

Nämnder och bolag har primärt till uppgift att leda den egna verksamheten och säkerställa dess drift under en samhällsstörning. Samtliga förvaltningar och bolag kan påkalla behov av att samla koncernledningsgruppen och upprätta samordningsstab. I övrigt har dessa till uppgift att bidra till att åtgärder och resurser prioriteras och fördelas där de gör mest nytta.

Berörda förvaltningar och bolag ska bidra genom att framföra sin samlade lägesbild till samordningsstaben innehållande händelsen, konsekvenser, åtgärder, resurser, involverade aktörer, samt kommunikationsbehov. Genom denna lägesbildsrapportering skapas förutsättningar för att allas perspektiv och behov beaktas i den fortsatta hanteringen.

I de fall behov finns ska berörd förvaltning och bolag utse en samverkansperson, som på begäran ska kunna ingå i samordningsstaben.

Kontaktcenter i Falkenberg, de kommunala bolagens kundtjänster samt kommunsamordningscentralen hos Räddningstjänsten Väst möter och besvarar dagligen allmänhetens frågor. Därför är det viktigt att dessa funktioner tidigt inkluderas i arbetet med att hantera en samhällsstörning eller extraordinär händelse.

3.5. Kommunövergripande krisledning

Den kommunövergripande krisledningen leds av kommundirektören och består av krisledningsgrupp och vid behov en samordningsstab. Initialt hanteras kriser av tjänsteperson i beredskap.

3.5.1. Krisledningsnämnd

Falkenbergs kommun har en krisledningsnämnd. Ordförande i krisledningsnämnden är den som beslutar när en extraordinär händelse medför att nämnden ska träda i funktion. Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i kommunen i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens omfattning.

I händelse av att krisledningsnämnd trätt i kraft får kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige fatta beslut om att krisledningsnämndens verksamhet ska upphöra då den inte längre behövs, samt att verksamhetsområden som nämnden övertagit ansvar för ska återgå till ordinarie nämnd.

Krisledningsnämndens arbete preciseras ytterligare i krisledningsnämndens reglemente.



3.5.2. Krisledningsgrupp

Krisledningsgruppen utgörs av utvalda medlemmar från Falkenbergs kommuns koncernledningsgrupp samt stabschef, kommunikationsfunktion och dokumentationsfunktion ur samordningsstaben. Den kommunövergripande krisledningsorganisationen anpassas utifrån krissituation.

Normalt deltar hela koncernledningsgruppen vid den kommunövergripande krisledningsgruppens första krismöte. Detta i syfte att bedöma vilka förvaltningar och bolag som kan komma att bli berörda och därmed bör ingå i den övergripande krisledningsgruppen.

3.5.3. Kommundirektör

Kommundirektören är ytterst ansvarig tjänsteperson för krisorganisationen. Kommundirektören förfogar över den kommunövergripande krisledningsgruppen och den kommunövergripande samordningsstaben och är föredragande inför krisledningsnämnden.

Kommundirektören leder krisledningsgruppen i syfte att samordna kommunens gemensamma resurser inom kommunens geografiska områdesansvar genom att tydligt prioritera vilka hjälpbehov som ska tillgodose i vilken ordning. Den kommunövergripande krisledningsgruppen har inget eget samlat mandat, utan de som ingår i gruppen verkar utifrån ordinarie mandat.

Vid behov av politiska beslut/styrelsebeslut ansvarar respektive förvaltningschef/bolagschef för att informera kommundirektör och respektive nämnd/styrelse samt föreslå beslut. Vid behov av likriktade och/eller snabba politiska beslut ska kommundirektören överväga att fatta beslut om extraordinär händelse och påkalla aktivering av krisledningsnämnd.

Kommundirektören utgör ordförande i en lokal inriktnings och samordningsfunktion (ISF) och ansvarar för att driva, sammankalla och leda möten med stöd av tjänsteperson i beredskap (TiB) eller samordningsstaben. Om behov uppstår kan kommundirektören utse en ersättare som ordförande.

I de fall krisledningsnämnden är aktiverad ansvarar kommundirektören, eller av kommundirektören utsedd tjänsteperson, för beredning av frågor samt föredragningar för krisledningsnämnden.

Om krisledningsnämnd inte är i funktion är det kommundirektören som fattar beslut om att avveckla den kommunövergripande krisorganisationen.

3.5.4. Tjänsteperson i beredskap

För att säkerställa att kommunens organisation alltid kan larmas och aktiveras ska det finnas en utsedd tjänsteperson i beredskap (TiB). Den främsta uppgiften för TiB är att vara kommunens kontaktväg in för andra myndigheter och andra aktörer främst vid allvarliga händelser. TiB är nåbar 24 timmar om dygnet året runt och kan omedelbart kunna träda i



tjänst om det så krävs. Genom TiB förenklas och säkerställs kontakten med Falkenbergs kommun.

3.5.5. Samordningsstab

Vid behov kan en kommunövergripande samordningsstab inrättas som ett stöd till att agera på uppdrag av den kommunövergripande krisledningsgruppen.

Samordningsstaben har generellt sett inget mandat att fatta egna beslut, utan ska förse beslutsfattare med underlag som belyser de faktorer som kan påverka situationen.

Samtliga förvaltningar och bolag ska utifrån förmåga bidra med personella resurser till den kommunövergripande samordningsstaben.

Samordningsstabens funktioner beskrivs i särskilt dokument. Säkerhetsenheten ansvarar för framtagande av dokumentet.

3.5.6. Samverkansperson

Samverkansperson har till uppgift att representera sin verksamhet och förmedla och lyfta perspektiv från verksamheten till samordningsstaben samt återge information med mera till den egna verksamheten.

3.5.7. POSOM

För att ge stöd till personer som drabbats av en allvarlig händelse och som är i behov av krisstöd, finns för Falkenbergs kommun stödfunktionen Psykisk och socialt omhändertagande (POSOM). POSOM består av representanter från socialförvaltningen, barn-och utbildningsförvaltningen, räddningstjänsten, polisen och Svenska kyrkan. Funktionens uppdrag är att erbjuda psykiskt och socialt omhändertagande till drabbade och deras närstående när kommunens eller samhällets ordinarie verksamheter inte klarar av att hantera hjälpbehovet. Säkerhetsenheten samordnar POSOM och upprätthåller kontaktlistor.

4. Krisledningslägen

Den kommunövergripande krisledningsförmågan ska vara anpassningsbar och flexibel utifrån krisens art och behov och kan växla mellan olika lägen. Alla lägen är oberoende av varandra och behöver inte följa en stegvis upp- eller nedtrappning. Det är därför viktigt att information eller larm om kris snabbt går ut i interna kanaler.

4.1. Grundberedskap

Vid ordinarie verksamhet ska varje nämnd, styrelse, förvaltning och bolag arbeta förebyggande och ha en beredskap för att snabbt kunna aktivera sin krisledningsorganisation. Samtliga verksamheter ska upprätthålla en krisberedskap och krismedvetenhet hos sina medarbetare.



4.2. Återgång till grundberedskap

När beslut om avveckling av krisledningsorganisation och återgång till normal organisation har tagits ansvarar respektive förvaltningschef/kommundirektör/VD för följande:

- En information om beslutet delges samtliga verksamheter och aktörer, inte endast de närmast berörda, exempelvis hela koncernledningsgruppen och nämnder/styrelser.
- All dokumentation avslutas och hålls ordnad för att underlätta uppföljning och utvärdering.
- Beslut om utvärdering och plan för utvärdering ska tas fram och genomföras.
- Samtlig personal som ingått i krishanteringsarbete ska vid behov ges möjlighet till avlastningssamtal.

5. Rapportering

Förvaltningar och bolag är skyldiga att hålla kommunövergripande krisledningsgrupp och samordningsstab informerad om hur den egna verksamheten påverkas av en kris, vilka åtgärder som vidtagits och planeras samt hur åtgärderna påverkar berörd verksamhet och kommunen i stort. Detta för att kommunen ska kunna hålla en samlad lägesbild och prioritera resurser utifrån var de gör mest nytta.

Rapporteringen är av stor vikt för att kommunen enligt lag ska kunna hålla länsstyrelsen informerad om vilka åtgärder som vidtagits och hur åtgärderna påverkat rådande omständigheter. Säkerhetsenheten ansvarar för rapportering till länsstyrelsen i webbaserat informationssystem (WIS).

6. Definitioner och avgränsningar

Begrepp	Betydelse
Extraordinär händelse	Med extraordinär händelse avses en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller region (SFS 2006:544, 1 kap. 4§).
Geografiskt områdesansvar	Innebär att kommunen ska samordna krisberedskapsarbetet i kommunen tillsammans med offentliga och privata aktörer före, under och efter en extraordinär händelse eller samhällsstörning samt verka för att informationen till allmänheten samordnas (SFS 2006:544, 2 kap. 7§).
Krisberedskap	Förmågan att genom utbildning, övning och andra åtgärder samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris förebygga, motstå och hantera krissituationer (MSBFS 2015:5, 2§).



Risk	En sammanvägning av sannolikheten för att en händelse ska inträffa och de konsekvenser händelsen kan leda till (MSBFS 2015:5, 2§).
Samhällsstörning	Ett uttryck för de företeelser och händelser som hotar och ger skadeverkningar på det som ska skyddas i samhället. Begreppet inkluderar händelser som inte behöver anses vara extraordinära händelser men som trots allt kräver samordnade insatser av kommunen eller andra aktörer.
Samhällsviktig verksamhet	Verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet, (MSB, 2020).
Skyddsvärden	Samhällets övergripande skyddsvärden är: Människors liv och hälsa; samhällets funktionalitet; demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter; miljö och ekonomiska värden, samt nationell suveränitet.
WIS	WIS är ett nationellt webbaserat informationssystem framtaget för att underlätta informationsdelning mellan aktörerna i det svenska krishanteringssystemet före, under och efter en kris. WIS tillhandahålls av MSB.

7. Ansvar och uppföljning

Riktlinjen fastställs av kommunstyrelsen som också ansvarar för att den hålls uppdaterad.

Revidering av riktlinjen ska åtminstone ske:

- då givna förutsättningar ändras, exempelvis ändring av organisation, funktion, mandat, uppgifter med mera,
- då verkliga händelser eller övningar påvisar påtagliga brister eller förbättringsmöjligheter i riktlinjen samt
- i samband med ny mandatperiod.